

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Niende Afdeling)

10. november 2016*

»Præjudiciel forelæggelse — direktiv 2004/18/EF — artikel 45 — artikel 49 TEUF og 56 TEUF — offentlige kontrakter — betingelser for udelukkelse fra en procedure om indgåelse af offentlige vareindkøbskontrakter, offentlige tjenesteydelseskontrakter og offentlige bygge- og anlægskontrakter — forpligtelser med hensyn til betaling af bidrag til sociale sikringsordninger — dokument for behørig betaling af sociale bidrag — berigtigelse af mangler«

I sag C-199/15

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Consiglio di Stato (øverste domstol i forvaltningsretlige sager, Italien) ved afgørelse af 3. februar 2015, indgået til Domstolen den 29. april 2015, i sagen:

Ciclat Soc. coop.

mod

Consip SpA,

Autorità per la Vigilanza sui Contratti pubblici di lavori, servizi e forniture,

procesdeltagere:

Istituto nazionale per l'assicurazione contro gli infortuni sul lavoro (INAIL),

Team Service SCARL, som bemyndiget repræsentant for ATI-Snam Lazio Sud Srl og Ati-Linda Srl,

Consorzio Servizi Integrati,

har

DOMSTOLEN (Niende Afdeling)

sammensat af dommerne C. Vajda (refererende dommer), som fungerende afdelingsformand, K. Jürimäe og C. Lycourgos,

generaladvokat: M. Szpunar,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

* Processprog: italiensk.

efter at der er afgivet indlæg af:

- Ciclat Soc. coop. ved avvocato S. Sticchi Damiani
- Consip SpA ved avvocato A. Clarizia
- Istituto nazionale per l'assicurazione contro gli infortuni sul lavoro (INAIL) ved avvocati L. Frascaonà og G. Catalano
- Consorzio Servizi Integrati ved avvocato G. Viglione
- den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocati dello Stato S. Varone og C. Colelli
- Europa-Kommissionen ved G. Gattinara og A. Tokár, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 45 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/18/EF af 31. marts 2004 om samordning af fremgangsmåderne ved indgåelse af offentlige vareindkøbskontrakter, offentlige tjenesteydelseskontrakter og offentlige bygge- og anlægskontrakter (EUT 2004, L 134, s. 114) og af artikel 49 TEUF og 56 TEUF.
- 2 Denne anmodning er fremsat i forbindelse med en tvist mellem konsortiet Ciclat Soc. coop. (herefter »Ciclat«) og Consip SpA og Autorità per la vigilanza sui contratti pubblici di lavori, servizi e forniture (tilsynsmyndigheden for offentlige udbud af bygge- og anlægsarbejder, tjenesteydelser og vareindkøb) vedrørende en udbudsprocedure om levering af rengøringsydelser og andre ydelser vedrørende vedligeholdelse af den offentlige forvaltnings bygninger, uddannelsesinstitutioner og uddannelsescentre.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Anden betragtning til direktiv 2004/18 har følgende ordlyd:

»Indgåelse af kontrakter i medlemsstaterne på vegne af staten, regionale eller lokale myndigheder og andre offentligretlige organer er underlagt traktatens principper og navnlig principperne om fri bevægelighed for varer, fri etableringsret og fri bevægelighed for tjenesteydelser og de principper, der er afledt heraf, såsom principperne om ligebehandling, ikke-forskelsbehandling, gensidig anerkendelse, proportionalitet og gennemsigtighed. For offentlige kontrakter over en vis værdi er det dog tilrådeligt at udarbejde bestemmelser om fællesskabssamordning af nationale procedurer for indgåelse af sådanne kontrakter, der bygger på disse principper, for at sikre deres virkninger og garantere en effektiv konkurrence ved tildeling af offentlige kontrakter. Disse samordningsbestemmelser bør derfor fortolkes i overensstemmelse med såvel ovennævnte regler og principper som traktatens øvrige bestemmelser.«

- 4 Artikel 45 i direktiv 2004/18 angår kriterier for kvalitativ udvælgelse vedrørende ansøgerens eller tilbudsgiverens personlige forhold. Bestemmelsens stk. 2 og 3 har følgende ordlyd:

»2. Fra deltagelse i en udbudsprocedure kan udelukkes enhver økonomisk aktør:

[...]

- e) som ikke har opfyldt sine forpligtelser med hensyn til betaling af bidrag til sociale sikringsordninger i henhold til retsfor skrifterne i det land, hvor den pågældende er etableret, eller i den ordregivende myndigheds land

[...]

Medlemsstaterne fastsætter på grundlag af deres nationale ret og under overholdelse af fællesskabsretten gennemførelsesbestemmelserne til dette stykke.

3. De ordregivende myndigheder godkender som tilstrækkeligt bevis for, at den økonomiske aktør ikke befinder sig i nogen af de i stk. 1 og i stk. 2, litra a), b), c), e) og f), nævnte situationer:

a) [...]

- b) i de i stk. 2, litra e) eller f), nævnte tilfælde en attest udstedt af den kompetente myndighed i den pågældende medlemsstat.

[...]«

- 5 I artikel 51 i direktiv 2004/18 fastsættes følgende:

»Den ordregivende myndighed kan anmode de økonomiske aktører om at supplere eller uddybe den i medfør af artikel 45-50 forelagte dokumentation.«

- 6 Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/24/EU af 26. februar 2014 om offentlige udbud og om ophævelse af direktiv 2004/18 (EUT 2014, L 94, s. 65), bestemmer i artikel 93 følgende:

»Dette direktiv træder i kraft på tyvendedagen efter offentliggørelsen i *Den Europæiske Unions Tidende*.«

Italiensk ret

- 7 Decreto legislativo n. 163 – Codice dei contratti pubblici relativi a lavori, servizi e forniture in attuazione delle direttive 2004/17/CE e 2004/18/CE) (lovdekret nr. 163 om vedtagelsen af lov om offentlige kontrakter vedrørende bygge- og anlægsarbejder, tjenesteydelser og indkøb i medfør af direktiv 2004/17/EF og 2004/18/EF) af 12. april 2006 (det almindelige tillæg til GURI nr. 100 af 2.5.2006), som ændret ved lovdekret nr. 70 af 13. maj 2011 (GURI nr. 110 af 13.5.2011, s. 1), der blev omdannet til lov ved lov nr. 106 af 12. juli 2011 (GURI nr. 160 af 12.7.2011, s. 1, herefter »lovdekret nr. 163/2006«), regulerer i Italien i deres helhed fremgangsmåderne for indgåelse af offentlige kontrakter vedrørende bygge- og anlægsarbejder, tjenesteydelser og indkøb.

8 Lovdekret nr. 163/2006 indeholder i del II artikel 38, der fastsætter de generelle betingelser for deltagelse i procedurer for tildeling af offentlige koncessioner og indgåelse af offentlige bygge- og anlægs-, vareindkøbs- og tjenesteydelseskontrakter. I dekretets artikel 38, stk. 1, litra i), fastsættes følgende:

»1. Personer udelukkes fra deltagelse i procedurerne for tildeling af offentlige koncessioner og indgåelse af offentlige bygge- og anlægs-, vareindkøbs- og tjenesteydelseskontrakter og kan ikke tildeles underleverandørkontrakter eller indgå kontrakter vedrørende disse kontrakter, såfremt de:

[...]

i) har begået endeligt fastslåede, grove overtrædelser af de bestemmelser, der gælder på området for betaling af bidrag til sociale sikringsordninger i henhold til den italienske lovgivning eller lovgivningen i den medlemsstat, hvor vedkommende har hjemsted.«

9 Artikel 38, stk. 2, 4 og 5, i lovdekret nr. 163/2006 bestemmer:

»2. Ansøgeren eller tilbudsgiveren skal godtgøre, at han opfylder kravene ved at fremlægge en erstatningserklæring i overensstemmelse med forskrifterne i de konsoliderede udgaver af nationale love og andre retsfor skrifter vedrørende administrative dokumenter, der er omhandlet i dekret nr. 445 fra republikkens præsident af 28. december 2000, og skal i den pågældende erklæring angive alle de strafferetlige domme, der er afsagt mod ham, herunder dem, der ikke er optaget i strafferegistret.

[...] Med henblik på stk. 1, litra i), anses sådanne overtrædelser, som udgør en hindring for udfærdigelsen af dokumentet for behørig betaling af sociale bidrag [(documento unico di regolarità contributiva)] [...], for grove.

4. Med henblik på undersøgelsen af de i denne artikel nævnte udelukkelsesgrunde anmoder de ordregivende myndigheder i givet fald de ansøgere eller tilbudsgivere, der ikke er etableret i Italien, om at fremsende de krævede bevisdokumenter, og disse myndigheder kan endvidere anmode de kompetente myndigheder om at samarbejde.

5. Hvis den pågældende EU-medlemsstat ikke udsteder denne type dokument eller attest, betragtes en erklæring under ed, eller i de medlemsstater, hvor edsaflæggelse ikke finder sted, af en erklæring, der af vedkommende afgives over for en retslig eller kompetent administrativ myndighed, over for en notar eller over for en kompetent faglig organisation i hjemlandet eller oprindelseslandet som tilstrækkeligt bevis«.

10 De overtrædelser, som udgør en hindring for udfærdigelsen af dokumentet for behørig betaling af sociale bidrag (herefter »DURC«), defineres i decreto del ministero del lavoro e della previdenza sociale – che disciplina il documento unico di regolarità contributiva (dekret fra arbejds- og socialministeren om dokumentet for behørig betaling af sociale bidrag) af 24. oktober 2007 (GURI nr. 279 af 30.11.2007, s. 11).

11 Dette ministerielle dekrets artikel 8, stk. 3, bestemmer følgende:

»Når der udelukkende er tale om deltagelse i en udbudsprocedure, er en ubetydelig forskel mellem de skyldige og de indbetalte beløb til en socialsikringsinstitution og bygningsarbejderkasse ikke til hinder for udfærdigelsen af DURC. En forskel på højst 5% mellem de skyldige og de indbetalte beløb for så vidt angår enhver indbetalings- eller bidragsperiode, eller under alle omstændigheder på mindre end 100 EUR, anses ikke for betydelig, forudsat at beløbet erlægges 30 dage efter udfærdigelsen af DURC.«

12 Det DURC, der udstedes til virksomheden, har en gyldighedsperiode på tre måneder.

- 13 I henhold til det nævnte ministerielle dekrets artikel 7, stk. 3, er det endvidere foreskrevet, at i tilfælde af manglende opfyldelse af kravene om behørig betaling af sociale bidrag skal de berørte myndigheder »opfordre den berørte til at berigtige forholdet inden for en frist på 15 dage«. Det er imidlertid i national retspraksis blevet præciseret, at en anmodning om berigtigelse ikke finder anvendelse, såfremt det er den ordregivende myndighed, der anmoder om et DURC.

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 14 Ved udbudsbekendtgørelse, der blev offentliggjort i *Den Europæiske Unions Tidende* den 14. juli 2012, iværksatte Consip en udbudsprocedure med henblik på tildeling af en kontrakt om rengøringsydelser og andre ydelser vedrørende vedligeholdelse af den ydre fremtoning og tekniske funktionalitet af den offentlige forvaltnings bygninger, uddannelsesinstitutioner i enhver form samt uddannelsescentre. Det var muligt at deltage i dette udbud, som blev inddelt i 13 dele, med selvstændige tilbud. Det fremgår af de sagsakter, der er blevet fremsendt til Domstolen, at fristen for afgivelse af bud var fastsat til den 26. september 2012.
- 15 I udbudsbekendtgørelsen blev det udtrykkeligt krævet, at enhver tilbudsgiver skulle indgive en erklæring om, at de opfyldte alle de generelle betingelser for at deltage i udbuddet, som er foreskrevet i artikel 38 lovdekret nr. 163/2006, idet de ellers risikerede at blive udelukket fra udbuddet.
- 16 Ciclat, et konsortium, der består af arbejdernes produktionskooperativer, afgav et tilbud vedrørende delaftale 7, hvoraf udbuddets grundbeløb var på 91 200 000 EUR, og delaftale 12, hvoraf udbuddets grundbeløb var på 89 800 000 EUR, ved i det førstnævnte tilfælde at stille en foreløbig sikkerhed på 912 000 EUR for så vidt angår delaftale 7 og på 898 000 EUR for så vidt angår delaftale 12.
- 17 Eftersom Ciclat er et konsortium, angav det i sit tilbud de kooperativer, der skulle udføre arbejderne, såfremt konsortiet blev tildelt kontrakten, og blandt disse blev også angivet Ancora Soc. coop arl. Den 10. september 2012 erklærede sidstnævnte selskab på grundlag af ordlyden af artikel 38 i lovdekret nr. 163/2006 »ikke at have begået endeligt fastslåede grove overtrædelser, som udgjorde en hindring for udfærdigelsen af DURC, af de bestemmelser, der gælder på området for betaling af bidrag til sociale sikringsordninger [...]«.
- 18 Efter udbudsproceduren opnåede Ciclat førstepladsen på den foreløbige liste for delaftale 7 og andenpladsen for delaftale 12.
- 19 Den 12. juni 2013 udstedte Istituto nazionale per l'assicurazione contro gli infortuni sul lavoro (INAIL) på Consips anmodning i forbindelse med den almindelige kontrol en erklæring, hvori instituttet fastslog, at Ancora på datoen for erklæringen den 10. september 2012 ikke opfyldte kravene, vedrørende sociale bidrag, med hensyn til betaling af forsikringspræmierne, idet dette selskab ikke havde betalt den tredje rate af disse præmier i forbindelse med ordningen med omvendt betalingspligt på 33 148,28 EUR inden for fristen den 16. august 2012. Denne tredje rate blev betalt sammen med den fjerde og sidste rate den 5. december 2012, dvs. inden denne kontrol blev foretaget, og inden resultatet af udbuddet var kendt.
- 20 Idet Consip herefter besluttede at udelukke Ciclat fra udbudsproceduren, anlagde sidstnævnte selskab sag ved Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (den regionale forvaltningsdomstol for Lazio, Italien) til prøvelse af denne udelukkelsesforanstaltning og de efterfølgende foranstaltninger til gennemførelse af den foreløbige sikkerhed. Nævnte ret forkastede søgsmålet.
- 21 Ciclat appellerede denne afgørelse til den forelæggende ret. Ciclat gjorde gældende, at den omstændighed, at der ikke inden for den fastsatte frist er foretaget betaling af en rate af en præmie med omvendt betalingspligt, ikke kan kvalificeres som »en endeligt fastslået grov overtrædelse«, bl.a. henset til den uopfordrede betaling af bidraget i forbindelse med betalingen af den fjerde og sidste

rate. Ciclat anførte ligeledes, at INAIL tilsidesatte sin forpligtelse til at underrette Ciclat om uregelmæssigheder i henhold til artikel 7 i det ministerielle dekret af 24. oktober 2007, for så vidt som denne forpligtelse også finder anvendelse i tilfælde af anmodninger af egen drift om et DURC i forbindelse med kontrol, der besluttet af den ordregivende myndighed.

22 Consiglio di Stato (øverste domstol i forvaltningsretlige sager, Italien) er i tvivl om gyldigheden af de relevante italienske regler. Denne ret er af den opfattelse, at disse regler kan være i strid med EU-retten, navnlig artikel 45 i direktiv 2004/18 og artikel 49 TEUF og 56 TEUF.

23 Under disse omstændigheder har Consiglio di Stato (øverste domstol i forvaltningsretlige sager) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er artikel 45 i direktiv 2004/18, sammenholdt med navnlig rimelighedsprincippet samt artikel 49 TEUF og 56 TEUF til hinder for en national lovgivning, der inden for rammerne af en udbudsprocedure over tærskelværdien tillader, at der af egen drift anmodes om en attest, der er udfærdiget af en socialsikringsinstitution (et DURC), og som forpligter den ordregivende myndighed til at anse en attest, af hvilken det fremgår, at der foreligger en tidligere begået overtrædelse af pligten til at betale sociale bidrag, som navnlig forelå på tidspunktet for anmodningen om deltagelse – hvilket den økonomiske aktør, som har deltaget i henhold til en positiv og gyldig DURC, imidlertid ikke var bekendt med – og som under alle omstændigheder ikke længere foreligger på tidspunktet for tildelingen eller prøvelsen af egen drift, for en hindring?«

Det præjudicielle spørgsmål

24 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 45 i direktiv 2004/18 samt artikel 49 TEUF og 56 TEUF skal fortolkes således, at de er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, som forpligter den ordregivende myndighed til at anse en overtrædelse vedrørende betaling af bidrag til sociale sikringsordninger, hvilken overtrædelse er fastslået i en attest, som den ordregivende myndighed af egen drift har anmodet om, og som er udfærdiget af en socialsikringsinstitution, når denne overtrædelse forelå på tidspunktet for deltagelsen i en udbudsprocedure – selv om den ikke længere forelå på tidspunktet for tildelingen eller den ordregivende myndigheds kontrol af egen drift – for en udelukkelsesgrund.

25 Det bemærkes indledningsvis, at som det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, finder direktiv 2004/18 anvendelse på de faktiske omstændigheder i hovedsagen. Det skal desuden fremhæves, at direktivets bestemmelser i henhold til anden betragtning dertil skal fortolkes i overensstemmelse med principperne om fri etableringsret og fri bevægelighed for tjenesteydelser og de principper, der er afledt heraf. Der er herefter ikke anledning til at foretage en særskilt undersøgelse af den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning i lyset af artikel 49 TEUF og 56 TEUF.

26 Det skal i øvrigt bemærkes, at direktiv 2014/24, der omtales i forelæggelsesafgørelsen, endnu ikke var trådt i kraft på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen, således som det fremgår af dette direktivs artikel 93, og det finder således ikke tidsmæssig anvendelse.

27 Det skal for det første undersøges, om artikel 45 i direktiv 2004/18 er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, der anser en overtrædelse vedrørende betaling af bidrag til sociale sikringsordninger, som forelå på tidspunktet for deltagelsen i en udbudsprocedure, selv om bidragene blev betalt inden tildelingen eller inden den ordregivende myndigheds kontrol af egen drift, for en udelukkelsesgrund.

28 I denne henseende bemærkes først, at artikel 45, stk. 2, i direktiv 2004/18 overlader det til medlemsstaterne at fastsætte den frist, inden for hvilken parterne skal opfylde deres forpligtelser med hensyn til betaling af bidrag til sociale sikringsordninger og kan foretage eventuelle efterfølgende

berigtigelser, idet det herved er en betingelse, at denne frist overholder principperne om gennemsigtighed og ligebehandling (jf. i denne retning dom af 9.2.2006, La Cascina m.fl., C-226/04 og C-228/04, EU:C:2006:94, præmis 31 og 32).

- 29 Dernæst bemærkes, at selv om en ordregivende myndighed kan anmode om, at oplysninger vedrørende et bud i enkelttilfælde berigtiges eller suppleres, kan sådanne berigtigelser eller tilføjelser kun vedrøre oplysninger, som det objektivt kan kontrolleres forelå forud for udløbet af fristen for anmodning om deltagelse i et udbud, og kan ikke vedrøre oplysninger, som kræves fremsendt, idet det pågældende bud ellers udelukkes (jf. i denne retning dom af 10.10.2013, Manova, C-336/12, EU:C:2013:647, præmis 39 og 40).
- 30 Endvidere kan artikel 51 i direktiv 2004/18, som bestemmer, at den ordregivende myndighed kan anmode de økonomiske aktører om at supplere eller uddybe den i medfør af artikel 45-50 forelagte dokumentation, ikke fortolkes således, at den giver den ordregivende myndighed mulighed for at tillade nogen som helst afhjælpning af undladelser, som i henhold til udbudsmaterialets udtrykkelige bestemmelser skal føre til udelukkelse af tilbudsgiveren (jf. i denne retning dom af 6.11.2014, Cartiera dell'Adda, C-42/13, EU:C:2014:2345, præmis 46).
- 31 Det følger heraf, at artikel 45 i direktiv 2004/18 ikke er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, der anser en overtrædelse vedrørende betaling af bidrag til sociale sikringsordninger, som forelå på tidspunktet for deltagelsen i en udbudsprocedure, selv om bidragene blev betalt inden tildelingen eller inden den ordregivende myndigheds kontrol af egen drift, for en udelukkelsesgrund.
- 32 Det skal afgøres, om det samme gør sig gældende, når en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede foreskriver, at spørgsmålet om, hvorvidt en økonomisk operatør har opfyldt sine forpligtelser med hensyn til betaling af bidrag til sociale sikringsordninger på tidspunktet for sin deltagelse i en udbudsprocedure, afgøres ved en attest, som udfærdiges af en socialsikringsinstitution, og som den ordregivende myndighed af egen drift har anmodet om. Den forelæggende ret har i denne henseende bemærket, at socialsikringsinstitutionerne ikke i henhold til artikel 7, stk. 3, i det ministerielle dekret af 24. oktober 2007 er forpligtet til at forhåndsunderrette den pågældende økonomiske operatør om denne ulovlige situation, inden en sådan attest udstedes.
- 33 Det skal dels bemærkes, at artikel 45, stk. 2, litra e), i direktiv 2004/18 giver medlemsstaterne mulighed for at udelukke enhver økonomisk aktør, som ikke har opfyldt sine forpligtelser med hensyn til betaling af bidrag til sociale sikringsordninger. De ordregivende myndigheder godkender i henhold til artikel 45, stk. 3, i direktiv 2004/18 endvidere som tilstrækkeligt bevis for, at den økonomiske aktør ikke befinder sig i den i stk. 2, litra e), nævnte situation, en attest udstedt af den kompetente myndighed i den pågældende medlemsstat, hvoraf det fremgår, at disse krav er opfyldt. Det fremgår på ingen måde af ordlyden af de nævnte bestemmelser, at de kompetente myndigheder har forbud mod af egen drift at anmode socialsikringsinstitutionerne om den krævede attest.
- 34 Dels er det uden betydning, at en økonomisk operatør ikke er blevet forhåndsunderrettet om en sådan ulovlighed under forudsætning af, at den pågældende har haft mulighed for til enhver tid at kontrollere lovligheden af sin situation hos den kompetente institution. Hvis dette er tilfældet, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve, kan en økonomisk operatør ikke støtte sig til en attest, som er udstedt af socialsikringsinstitutionerne inden afgivelsen af operatørens bud, som bevis for, at denne har opfyldt sine forpligtelser med hensyn til betaling af bidrag til sociale sikringsordninger i en periode forud for denne afgivelse, skønt han, eventuelt efter en forespørgsel hos den kompetente institution, er bekendt med, at han ikke længere opfylder disse forpligtelser på tidspunktet for afgivelsen af sit bud.

- 35 Det skal for det andet undersøges, om artikel 45 i direktiv 2004/18 er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, som forpligter de ordregivende myndigheder til at anse en overtrædelse vedrørende betaling af bidrag til sociale sikringsordninger, hvilken overtrædelse er fastslået i en attest, som den ordregivende myndighed af egen drift har anmodet om, og som er udfærdiget af en socialsikringsinstitution, når denne overtrædelse forelå på tidspunktet for deltagelsen i en udbudsprocedure, hvilket således udelukker enhver skønsbeføjelse for de ordregivende myndigheder i denne henseende, for en udelukkelsesgrund.
- 36 Det skal fastslås, at artikel 45, stk. 2, i direktiv 2004/18 ikke tilsigter en ensartet anvendelse af de i bestemmelsen nævnte udelukkelsesgrunde inden for Unionen, for så vidt som medlemsstaterne har mulighed for helt at undlade at anvende disse udelukkelsesgrunde eller at integrere dem i større eller mindre grad i den nationale lovgivning på baggrund af retlige, økonomiske eller sociale overvejelser på nationalt plan (dom af 10.7.2014, Consorzio Stabile Libor Lavori Pubblici, C-358/12, EU:C:2014:2063, præmis 36 og den deri nævnte retspraksis). Denne bestemmelse forpligter således ikke medlemsstaterne til at give de ordregivende myndigheder en skønsbeføjelse i denne forbindelse.
- 37 Det følger heraf, at artikel 45 i direktiv 2004/18 ikke er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, som forpligter de ordregivende myndigheder til at anse en overtrædelse vedrørende betaling af bidrag til sociale sikringsordninger, hvilken overtrædelse er fastslået i en attest, som den ordregivende myndighed af egen drift har anmodet om, og som er udfærdiget af en socialsikringsinstitution, når denne overtrædelse forelå på tidspunktet for deltagelsen i en udbudsprocedure, hvilket således udelukker enhver skønsbeføjelse for de ordregivende myndigheder i denne henseende, for en udelukkelsesgrund.
- 38 For det tredje skal den forelæggende ret forespørgsler om, hvorvidt en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede indfører forskelsbehandling mellem virksomheder med hjemsted i Italien og virksomheder med hjemsted i andre medlemsstater, endeligt undersøges. I denne forbindelse har den forelæggende ret fremhævet, at det for de sidstnævnte virksomheder er fastsat i artikel 38, stk. 4 og 5, i lovdekret nr. 163/2006, at den ordregivende myndighed skal anmode disse virksomheder om selv at fremsende de krævede bevisdokumenter, og at hvis den pågældende medlemsstat ikke udsteder denne type dokument eller attest, betragtes en erklæring under ed eller en højtidelig erklæring som tilstrækkeligt bevis.
- 39 Det bemærkes i denne forbindelse, at det ikke fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at virksomheder med hjemsted i andre medlemsstater har afgivet bud i hovedsagen. Det følger heraf, at spørgsmålet om, hvorvidt en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede indfører forskelsbehandling mellem virksomheder med hjemsted i Italien og virksomheder med hjemsted i andre medlemsstater, er irrelevant for afgørelsen af tvisten i hovedsagen.
- 40 Henset til ovenstående bemærkninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 45 i direktiv 2004/18 skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, som forpligter den ordregivende myndighed til at anse en overtrædelse vedrørende betaling af bidrag til sociale sikringsordninger, hvilken overtrædelse er fastslået i en attest, som den ordregivende myndighed af egen drift har anmodet om, og som er udfærdiget af en socialsikringsinstitution, når denne overtrædelse forelå på tidspunktet for deltagelsen i en udbudsprocedure – selv om den ikke længere forelå på tidspunktet for tildelingen eller den ordregivende myndigheds kontrol af egen drift – for en udelukkelsesgrund.

Sagens omkostninger

- 41 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Niende Afdeling) for ret:

- 1) **Artikel 45 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/18/EF af 31. marts 2004 om samordning af fremgangsmåderne ved indgåelse af offentlige vareindkøbskontrakter, offentlige tjenesteydelseskontrakter og offentlige bygge- og anlægskontrakter skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, som forpligter den ordregivende myndighed til at anse en overtrædelse vedrørende betaling af bidrag til sociale sikringsordninger, hvilken overtrædelse er fastslået i en attest, som den ordregivende myndighed af egen drift har anmodet om, og som er udfærdiget af en socialsikringsinstitution, når denne overtrædelse forelå på tidspunktet for deltagelsen i en udbudsprocedure – selv om den ikke længere forelå på tidspunktet for tildelingen eller den ordregivende myndigheds kontrol af egen drift – for en udelukkelsesgrund.**

Underskrifter